

Innst. S. nr. 262

(2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Kvalitetsreformen. Om ny lærerutdanning. Mangfoldig - krevende - relevant

St.meld. nr. 16 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

I meldingen skisseres oppbygning, organisering og innhold av lærerutdanningene i et nytt gradssystem. Alle typer lærerutdanning behandles i meldingen. Departementet ønsker å forenkle strukturen i opplæringen og legge grunnlag for faglig og pedagogisk kvalitetsutvikling. Studenter og institusjoner skal få større frihet. Meldingen er en oppfølging av Innst. S. nr. 120 (1999-2000) og Innst. S. nr. 337 (2000-2001) om Kvalitetsreformen av høyere utdanning.

Regjeringens visjon for framtiden er at lærerutdanningene skal være mangfoldige, krevende og relevante. Det skal stå respekt av lærerutdanningene. De skal være i fremste rekke når det gjelder kunnskap og kompetanse, gi rom for initiativ, engasjere og motivere studentene til mestring av læreroppgavene og til personlig utvikling. De skal samhandle nært med barnehage, skole og arbeids- og næringsliv.

Når det gjelder studielengde og *ny gradsstruktur* for lærerutdanningene, foreslår departementet en innpassing i Kvalitetsreformens gradssystem, med 3-årig bachelorgrad og 2-årig mastergrad (3+2 år). Dagens 3-årige førskole-, yrkesfag- og faglærerutdanning vil etter dette gi bachelorgrad og lærerkompetanse. Allmennlærerutdanningen og dagens faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag fastsettes som 4-årige yrkesutdanninger. Studentene kan få en bachelorgrad etter 3 år. Men undervisningskompetanse oppnås først etter 4 år. Det bør legges til rette for valg det 4. studieåret slik at studentene kan ta studieenheter som helt eller delvis kan inngå i en mastergrad. Det må også være mulig å velge faglig bredde i det 4. studieåret og ta en 2-årig mastergrad i etterkant.

Departementet går inn for at den 4-årige utdanningsveien for lærere ved universiteter og høyskoler som bygger på fagstudier og praktisk-pedagogisk utdanning, bør opprettholdes som 4-årig. Dette innebærer at

studenter som tar en disiplinbasert bachelor- og mastergrad, kan kvalifisere seg til læreryrket ved å ta praktisk-pedagogisk utdanning som et 4. eller 6. studieår. Studentene skal også kunne velge et 5-årig løp, der praktisk-pedagogisk utdanning og fagstudium er integrert i en 3+2-modell.

Departementet er opptatt av lærerutdannernes kompetanse i forhold til *praksisfeltet*. Midler blir avsatt i 2002 til tiltak som kan styrke deres tilknytning til praksisfeltet. Tiltak for å kvalifisere øvingslærere og veiledere av nyutdannede lærere vil også bli støttet. Departementet går videre inn for at profesjonskunnskap blir en felles del av all lærerutdanning. Rammeplanene må sikre at studentene skaffer seg kompetanse på viktige arbeidsfelt, bl.a. samarbeid hjem/skole, tilrettelegging for læring i et flerkulturelt samfunn og tilpasset opplæring.

Det er helt nødvendig å videreføre arbeidet med å styrke *realfagenes* status og stilling. For å øke rekrutteringen av realfaglærere vil departementet vurdere muligheten for en forsøksordning med noe avskrivning av studielånet for de med høyere grads utdanning i matematikk, kjemi og fysikk som tar lærerutdanning og arbeider i skolen. En tilsvarende ordning vil bli vurdert for lærerstudenter som tar mer enn 60 studiepoeng i disse fagene.

Departementet viser til at det er arbeidsgivers ansvar at nytilsatte får den *veiledning* og oppfølging som er nødvendig. Departementet vil vurdere å gi barnehage- og skoleeierne et tilbud om å samarbeide med en lærerutdanningsinstitusjon om veiledning av nyutdannede lærere. Disse tilbudene må bygges opp gradvis over en periode og vil bli vurdert i budsjettssammenheng.

Departementet mener det er viktig at alle lærerutdanningsinstitusjonene intensiverer arbeidet med praksisrettet forskning og pedagogisk *utviklingsarbeid*.

Departementet vil derfor vurdere karriereveiene for tilsatte som vektlegger slik FoU framfor tradisjonell forskning. En stillingskategori over førstelektor vurderes innført i den sammenheng.

Departementet mener det fortsatt er ønskelig med *rammeplaner* for lærerutdanningen som et virkemiddel for å oppnå en nasjonal standard på yrkesutøverne. Departementet ønsker imidlertid mindre detaljerte og omfattende rammeplaner. Enkelte utdanninger bør også kunne fristilles fra rammeplaner. Departementet tar sikte på at nye rammeplaner kan tas i bruk fra studieåret 2003-2004, senest 2004-2005.

Departementet mener at gjeldende forskrift om *kompetansekrav* for lærere er for detaljert og omfattende. I første omgang ønskes en forenkling. Departementet vil også vurdere om forskriften fungerer som styringsinstrument for å sikre lærere med høy faglig kompetanse, eller om skoleeier bør ha ansvaret for hvem som skal tilsettes i skolen. Departementet vil videre vurdere å endre opplæringsloven slik at lærere som har lang undervisningserfaring, selvstudier eller på annen måte tilegnet realkompetanse, i tillegg til å undervise voksne elever, kan tilsettes i andre deler av opplæringssystemet. Departementet vil vurdere om alternativ utdannings- og erfaringsbakgrunn kan være relevant for en skoleleder i enkelte sammenhenger, f.eks. når det gjelder tilsetning ved større skoler med flere personer i ledelsen. Begrensningene i bestemmelsene om rektor-kompetanse vil bli vurdert nærmere for så vidt angår rektor for alle skoler med mer enn 30 elever og tilsetning av rektor med alternativ kompetanse. I tillegg er departementet innstilt på å vurdere tilsetning av rektor på åremål. Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag om lovjustering.

Når det gjelder *dimensjonering* av lærerutdanningene, foreslås myndigheten til å regulere opptak overført til institusjonene, men adgangsreguleringen skal være innenfor de rammer og mål som gis av overordnet myndighet. Departementet vil slik fortsatt sette aktivitetsmål for lærerutdanningene i de årlige budsjettforslagene. Departementet mener at institusjonene må arbeide for å rekruttere flere menn og studenter med minoritetsspråklig bakgrunn til lærerutdanningene.

Førskolelærerutdanningen foreslås videreført som et eget studieløp på 3 år (180 studiepoeng). Departementet vil gjøre rammeplanen fra 1995 mindre detaljert. En ny nasjonal rammeplan vil si noe om fag og fordelingen mellom fagene, men gi høyskolene stor mulighet til selv å slå sammen innholdet i fagene til tverrfaglige studieenheter eller organisere utdanningen etter tema eller fagområder. Førskolelærerutdanningen skal etter de nye rammeplanene gi kompetanse for å arbeide i barnehagen, men ikke lenger i første klasse i grunnskolen. Ett års relevant videreutdanning vil gi kompetanse for å undervise i 1.-4. klasse i grunnskolen. Førskolelærerutdanningen skal gi bachelorgrad og mulighet for å ta mastergrad eller annen videreutdanning rettet mot arbeid i barnehage eller på småskoletrinnet. Dagens

brede hovedmodell foreslås videreført med valgfri fordypning på 30 poeng, men i linjedelte modeller kan det valgfrie området økes til 50 til 60 poeng. Praksisomfanget blir 20 uker og det samlede omfanget av de faglig/pedagogiske studiene er 105 studiepoeng. Fordelingene mellom de ni fagene som inngår, avklares i forbindelse med utviklingen av ny rammeplan.

Departementet er foreløpig innstilt på å beholde betegnelsen allmennlærer og mener at *allmennlærerutdanningen* fortsatt skal være 4-årig. Utdanningen har i dag en obligatorisk del på 180 og en valgfri del på 60 studiepoeng. Departementet går inn for at allmennlærerutdanningen bygges opp med et enhetlig studieløp. Differensiering gjennom antall fag og omfang av fag gjøres i den valgfrie delen av studiet. Departementet går inn for at halvparten av de i alt 240 studiepoengene utdanningen omfatter, blir bundet til obligatoriske fag/fagområder. De øvrige 120 studiepoengene er til valg av fag. Halvparten av disse igjen skal brukes til valg av skolefag (60 studiepoeng). De obligatoriske fagene skal etter departementets forslag være pedagogikk, norsk og matematikk, hver av dem med 30 studiepoeng. I tillegg kommer en egen 10 studiepoengs enhet i grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring. Departementet legger videre inn en 10 studiepoengs enhet i profesjonskunnskap for å styrke yrkesorienteringen i utdanningen. En del sentrale elementer i faget kristendoms-, religions- og livssynskunnskap skal danne en egen obligatorisk enhet som kalles verdi- og kulturformidling (10 studiepoeng). Dette skal gi studentene nødvendig grunnlag for å møte de utfordringene skolen står overfor på disse områdene. På bakgrunn av departementets mål om større frihet og fleksibilitet for institusjonene vil det ikke bli fastsatt en nasjonal modell for fagenes plassering. Departementet forutsetter at pedagogisk bruk av IKT ligger inne i alle fag, og at institusjonene legger til rette for tverrfaglige arbeidsformer.

Departementet går inn for å videreføre de 3-årige *faglærerutdanningene* i musikk, dans og drama, i kroppsøving og i formgivning, kunst og håndverk. Omfanget av pedagogikk og praksis videreføres. Forholdet mellom de andre komponentene i utdanningene blir vurdert i forbindelse med rammeplanarbeidet. Den 4-årige faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag som i dag tilbys ved 4 høyskoler, foreslås videreført med om lag samme fagkrets. Departementet ser det som ønskelig at flere institusjoner gir slike tilbud, ettersom ingen praktiske eller estetiske fag lenger vil være obligatoriske fag i den foreslåtte nye allmennlærerutdanningen.

Den 3-årige *yrkesfaglærerutdanningen* er så ny at ingen studenter ennå har fullført studiet. Rekrutteringen er ujevn. Departementet vil organisere en evaluering av yrkesfaglærerutdanningen og etter dette se på endringer av rammeplanene. Ved en planrevisjon må det legges vekt på en fleksibel og modulorganisert struktur. Modulene bør kunne inngå i ulike grunnutdanninger og videreutdanninger. Ordningen med ett-

årig praktisk-pedagogisk utdanning for lærere i yrkesfag blir videreført.

Departementet mener de *samiske lærerutdanningene* skal bygge på de samme obligatoriske fagene som førskole- og allmennlærerutdanningen for øvrig. Samisk språk og kultur skal vektlegges i alle fag. De foreslåtte nye studieenheter verdi- og kulturformidling og profesjonskunnskap kan profileres mot relevante samiske emner. Samisk skal inngå med et obligatorisk omfang på 30 studiepoeng i de to samiske lærerutdanningene. Det er viktig med fleksible studiemodeller og god ressursutnyttelse. Sametinget vil få en viktig rolle i fastsetting av rammeplaner. Departementet viser ellers til at det er varslet en egen melding om samisk høyere utdanning og forskning.

Departementet legger vekt på å styrke lærernes kompetanse i fag, fagdidaktikk og pedagogisk bruk av IKT. Sentralorganet for fleksibel læring i høgre utdanning (SOFF) skal utvikle nasjonale nettbaserte tilbud i sentrale skolefag. Andre tiltak er LærerIKT, et system med demonstrasjonsskoler og et tilbud for skoleledere. Statlige midler til *kompetanseutvikling* vil fra 2002 rettes mot prioriterte områder. Departementet vil videre stimulere til at det blir utviklet mastergradsstudier i ledelse. Departementet tar sikte på å utvikle Statens lærerkurs, jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002). Departementet understreker ellers høyskolenes ansvar for å legge til rette for etter- og videreutdanning av førskolelærere.

Når det gjelder *økonomiske* konsekvenser, vil en del av departementets forslag i meldingen bli vurdert nærmere i forbindelse med forslagene til statsbudsjett. Dette gjelder bl.a. utdanningskapasiteten for lærerutdanningene og forslaget om avskrivning av studielån for realfaglærere. Omleggingen av tilbudsstrukturen i allmennlærerutdanningen forutsettes gjennomført innenfor institusjonenes rammer.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Da kvaliteten i opplæringen er avgjørende for vår framtid, mener komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Harald Espelund og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, at læreryrket er det viktigste kunnskapsyrket vi har. Lærernes faglige og pedagogiske kompetanse er sentral for videre utvikling av kvaliteten i skolen. Innhol-

det og utformingen av lærerutdanningen må gjenspeile skolens oppgave og formål.

Komiteen konstaterer at det er bred enighet om at gode lærere har avgjørende betydning for elevenes læring. Et av de aller viktigste skritt man kan ta for å få en bedre skole er derfor å sikre tilgangen på lærere med både kunnskaper og høy kompetanse.

Da Stortinget behandlet lærerrekruiteringsmeldingen våren 2000, var det bred enighet om behovet for reformer i lærerutdanningen, jf. Innst. S. nr. 120 (1999-2000). Stortinget fattet følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen, på bakgrunn av Innst. S. nr. 120 (1999-2000) og Mjøsutvalgets innstilling, på egnet måte komme til Stortinget med nødvendig vurdering av lærerutdanningen."

Dette ble fulgt opp under behandlingen av "Kvalitätsreformen" våren 2001, med følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringa kome attende til Stortinget med spørsmåla knytta til eventuelle omleggingar av profesjonsstudia, embetsstudia og lærarutdanninga. ..."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, slutter seg til Regjeringens visjon for fremtidens lærerutdanninger

- som er i fremste rekke når det gjelder kunnskap og kompetanse
- som gir rom for personlig initiativ og institusjonell frihet
- som engasjerer og motiverer studentene til mestring av læreroppgavene og til personlig utvikling
- som stimulerer til endringsvilje og livslang læring
- som samhandler nært med barnehage, skole og arbeids- og næringsliv
- som fremstår blant de beste utdanningene vi kan tilby ungdom

Flertallet mener at lærerutdanningen må ta utgangspunkt i de grunnleggende verdier fastslått i L-97, om at opplæringen skal fremme demokrati, nasjonal identitet og internasjonal bevissthet, og utvikle samhörighet med andre folk og menneskenes felles livsmiljø. Til grunn for opplæringen av lærere må det ligge en forståelse av slike internasjonale utfordringer når det gjelder fattigdom, miljø og en forsvarlig ressursforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen understreker at det viktigste er å ivareta brukernes interesse i forbindelse med behandlingen av saken.

Målet må være at lærerne blir bedre kvalifisert til å jobbe i skolen ved å heve det faglige og pedagogiske kunnskapsnivået. På denne måten kan det sikres at elevene får målbar objektiv kvalitet på undervisningen og at kvaliteten på undervisningen blir målt. Like vik-

tig er det at utdanning også sikrer at elevenes læringsresultater kan måles objektivt, at de blir målt og at norske elever får gode læringsresultater. Etter disse medlemmers oppfatning må vi snarest sørge for at dagens middelmådige gjennomsnittlige læringsresultater ikke vedvarer. Dagens situasjon er at nærmere 20 pst. av elevene går ut av grunnskolen uten å ha tilfredsstillende kunnskaper når det gjelder lesing, skri-ving og regning. Disse medlemmer mener at vi som nasjon bør ha som visjon at den norske skolen skal være blant de beste blant medlemslandene i OECD når det gjelder kvalitet og resultater.

Disse medlemmer understreker videre betydningen av å avvise studenter som ikke egner seg som lærere. Dette kan bidra til å hindre at en rekke elever faller utenfor i skolen på grunn av svake lærere. Lærerenes rolle som kunnskapsformidler og oppdrager - i likeverdig samarbeid med foreldrene - må vektlegges og tydeliggjøres. Læreren er gjennom tiden elevene tilbringer på skolen, en av de viktige voksenpersonene i barnas liv. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på tiltak som kan sikre at lærerutdanningens kvalitet tydelig bidrar til at skolen, i likeverdig samarbeid med foreldrene, gir elevene både utdanning og dannelse.

2.2 Endringer og nye utfordringer i samfunnet og opplæringssystemet

Komiteen konstaterer at raske og omfattende endringer i samfunnet representerer nye utfordringer for utdanningssystemet - også for lærerutdanningene. Den viktigste begrunnelsen for endringene i lærerutdanningene er imidlertid en bred erkjennelse av at dagens lærerutdanning ikke er god nok. Samtidig er det nødvendig å gjennomføre tiltak for å gjøre kvaliteten i lærerutdanningen til en positiv faktor i arbeidet for å heve læreryrkenes status. En slik statusheving er uomgjengelig nødvendig hvis det skal være mulig å rekruttere et tilstrekkelig antall lærere i fremtiden.

Komiteen vil spesielt understreke behovet for å øke tilgangen av lektorer til videregående skole. Rekrutteringen av lektorer har lenge vært sviktende, og andelen av lærere med lektorkompetanse i videregående skole er stadig synkende. Det er viktig å snu denne tendensen, samtidig som det er en viktig utfordring å opprettholde det faglige nivå hos fremtidens lektorer i et system med kortere studietid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til beskrivelsen i kap. 2 i meldingen av endringer og nye utfordringer i samfunnet og opplæringsystemet, som bidrar til at den tradisjonelle lærerrollen er i endring. Fra en tradisjonell formidlerrolle, har lærerens oppgaver blitt mer mangfoldige. Læreren skal i større grad inspirere, veilede og tilrettelegge for elevenes egenaktivitet, og bidra til elevenes utvikling og læring gjennom oppfølging og tilbakemelding. Dette stiller høye krav til lærerutdanningen,

og spesielt til den pedagogiske og didaktiske opplæringen.

Disse medlemmer peker også på at lærerne møter nye utfordringer blant annet når det gjelder rusproblemer, spiseforstyrrelser og mobbing i skolen, og at dette er noe de må forberedes på gjennom lærerutdanningen.

2.3 Endringer og nye utfordringer i lærerutdanningene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at læreryrket, og dermed lærerutdanningene, er meget krevende i et samfunn i stadig raskere forandring. I lov om universiteter og høyskoler heter det blant annet:

"Formål

1. Lærerutdanning skal gjennom undervisning, forskning og faglig utviklingsarbeid gi den faglige og pedagogiske kunnskap og praktiske opplæring som er nødvendig for planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning, opplæring og oppdragelse. Utdanningen skal ta utgangspunkt i ulike forutsetninger hos elever og barnehagebarn og være i samsvar med målene for det opplærings-trinn undervisningen sikter inn mot.
2. Utdanningen skal fremme studentenes personlige utvikling og yrkesetiske holdning, utvikle evne til refleksjon, vekke interesse for faglig og pedagogisk utviklingsarbeid som er relevant for arbeid i skole og barnehage, og gi forståelse for sammenhengen mellom læreryrket og opplærings-systemets funksjon i samfunnet."

I dette ligger at studentene både skal gis mulighet for å tilegne seg god faglig kompetanse, gode holdninger og god kunnskap om pedagogikk og samfunn.

Fem ulike kompetanseområder gir føringer for utforming av lærerutdanningene:

- Faglig kompetanse. Det kreves solide faglige kvalifikasjoner for å kunne formidle, veilede og legge til rette for hver enkelt elevs utvikling, og for å kunne bruke alle sider ved faget på en meningsfull måte.
- Endrings- og utviklingskompetanse. Evne og vilje til å ta imot rettledning og reflektere over egen praksis.
- Yrkesetisk kompetanse. Den enkeltes forpliktelse i forhold til fellesskapsverdier i samfunnet og arbeidet med å realisere disse verdiene i sitt pedagogiske arbeid.
- Didaktisk kompetanse. Kunnskaper og dyktighet i å planlegge, gjennomføre og vurdere opplæring for å skape et stimulerende læringsmiljø.
- Sosial kompetanse. Evne og vilje til å ta barn på alvor, kommunisere med og samarbeide med elever, kolleger, foreldre og andre i skolesamfunnet.

Flertallet gir sin tilslutning til disse fem kompetanseområdene som grunnleggende i all lærerutdanning.

Flertallet vil i denne sammenheng peke på at lærerrollen er under utvikling og har mange dimensjoner ved seg. I tillegg til de kompetanseområdene som er nevnt ovenfor, mener flertallet en grunnleggende del i læreroppgaven er å utvikle elevene videre som menneske. Et slikt perspektiv innebærer at lærerutdanningen også må legge vekt på dannelsesoppgavene i lærerrollen og samarbeidet med foreldrene. Dette overordnede perspektivet på opplæringen krever bevisstgjøring om helheten i læreroppgaven.

Flertallet viser til at evaluering av nåværende lærerutdanninger ble iverksatt av Norgesnettrådet i desember 2000, etter oppdrag fra departementet. Høringsnotatet ble sendt ut høsten 2001, samtidig som utdanningsinstitusjonene foretok en omfattende selvevaluering av sine lærerutdanninger.

Med bakgrunn i dette omfattende arbeid, inkludert høringsuttalelsene, har departementet oppsummert følgende hovedpunkter for det videre arbeid med lærerutdanningene:

- Utdanningsinstitusjonene må selv få større frihet til å utforme en fleksibel og robust lærerutdanning.
- Studentene må få større frihet til selv å velge fag.
- Utdanningsinstitusjonene må ha nærmere kontakt med arbeids- og næringsliv.
- Institusjonene må ta hensyn til livslang læring.
- Relevans og yrkesretting må bli bedre, blant annet gjennom kvalitetsutvikling av veiledet praksis.
- Bedre kvalitet i utdanningene gjennom studentaktive arbeidsformer og målrettet fagdidaktisk og praksisrettet FoU-arbeid.
- Utvikle studentenes evne til å tilrettelegge et godt læringsmiljø.

Nye rammeplaner vil bli mindre detaljerte og med mer overordnede perspektiver enn nåværende rammeplaner. Lærerutdanningen etter nye rammeplaner forutsettes iverksatt fra og med høsten 2003.

Flertallet slutter seg til hovedpunktene for det videre arbeid med lærerutdanningene, og at nye rammeplaner iverksettes fra og med høsten 2003.

Flertallet vil understreke betydningen av å øke rekrutteringen av studenter med minoritetsspråklig bakgrunn til lærerutdanningene. Lærere med minoritetsspråklig bakgrunn er viktige for å legge til rette for læring i flerkulturelle elevgrupper, og for å bedre kommunikasjon mellom skole og hjem. Slike lærere er også viktige som forbilder i forhold til å ta høyere utdanning. Flertallet mener derfor at et økt innslag av lærere med minoritetsspråklig bakgrunn vil være av stor betydning for å få til en vellykket integrerings- og likestillingspolitikk.

Departementet viser til flere vellykkede forsøksprosjekter med tiltak for rekruttering og spesiell oppfølging av minoritetsspråklige studenter ved høyskolene.

I tillegg har prosjekter for kompetansegivende komplettering av utenlandske utdanninger for å oppnå formell godkjenning som lærer, gjort det lettere å tilpasse fagutdanning eller lærerutdanning fra utlandet. Flertallet ber departementet sørge for at slike tilbud bygges videre ut og får stabile rammevilkår.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen samle og systematisere erfaringene fra ulike forsøksprosjekter for å øke rekrutteringen av studenter med minoritetsspråklig bakgrunn, slik at disse tiltakene kan bygges ut til å omfatte flere av lærerutdanningsinstitusjonene."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen beklager at lærerutdanningene blir styrt av departementet i større grad enn andre utdanninger. Lærerutdanningene er spesifikt nevnt i universitet- og høyskoleloven som den eneste utdanningen. Disse medlemmer understreker at det er mest hensiktsmessig å forskriftsfeste lærerutdanningene istedenfor å lovfeste dem. Dette vil etter disse medlemmers syn være uttrykk for en likebehandling av de høyere utdanningsretningene.

Disse medlemmer viser til fem kompetanseområder som gir føringer for utforming av lærerutdanningene:

- Faglig kompetanse. Det er viktig at lærerne har solide faglige kvalifikasjoner for å kunne formidle fagstoff og legge til rette for den enkelte elevs utvikling. For lærerne som underviser på de laveste klassetrinnene er det avgjørende å ha god kompetanse når det gjelder grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring. Fra 5. klasse blir det viktigere med gode fagkunnskaper innenfor de områdene den enkelte lærer skal undervise på.
- Endrings- og utviklingskompetanse. Den enkelte lærerstudent må ha evne og vilje til å ta imot rettleiding og reflektere over egen praksis. I dette perspektivet er det i tillegg avgjørende etter disse medlemmers oppfatning at praksisopplæringen er gjenstand for kvalitetssikring. For at lærerstudentene skal ha størst mulig utbytte av praksis må kvaliteten på praksisopplæringen evalueres og følges opp.
- Yrkesetisk kompetanse. Den enkelte lærer har forpliktelse i forhold til de verdiene samfunnet er bygget på, og videreformidlingen av disse.
- Didaktisk kompetanse. Den enkelte lærer må ha kunnskaper og tilfredsstillende ferdigheter når det gjelder å planlegge, gjennomføre og vurdere opplæringen for å skape et stimulerende læringsmiljø for alle elever, uansett evner.

- Metodisk belagt sosial kompetanse. Den enkelte lærer må ha evne og vilje til å ta elevene på alvor, kommunisere og samarbeide med den enkelte elev. I tillegg må læreren ha vilje og legge til rette for et likeverdig samarbeid med elevens foreldre og foresatte. Eleven og foreldrene representerer brukerne i skolen, og må tas på alvor gjennom dialog og handling.

Følgende hovedpunkter vil bli lagt til grunn for disse medlemmers videre arbeid med lærerutdanningene:

- Utdanningsinstitusjonene må selv få større frihet til å utforme en fleksibel og kvalitetsmessig god lærerutdanning i et kvalitetssikret system.
- Studentene må få større frihet til selv å velge fag etter avlagt bachelorgrad.
- Utdanningsinstitusjonene må ha nærmere kontakt med arbeids- og næringsliv, spesielt i yrkesfaglærerutdanningene.
- Institusjonene må ta hensyn til livslang læring der realkompetanse må verdsettes og tas hensyn til. Det er i tillegg viktig at videre- og etterutdannings-tilbudet har en kvalitetsmessig høy standard da begrepet livslang læring også får konsekvenser for lærere som trenger å utvide og styrke sin kompetanse.
- Relevans og yrkesretting må bli bedre, blant annet gjennom kvalitetsutvikling av veiledet praksis. Dette forutsetter at utdanningenes innhold bærer preg av at teori og praksis sees i sammenheng og integreres i hverandre.
- Bedret kvalitet i utdanningene gjennom studentaktive arbeidsformer og mål- og praksisrettet FoU-arbeid på mastergradsnivå.
- Gjennom ledelsesfaget gi studentene nødvendige kunnskaper for å kunne tilrettelegge et godt læringsmiljø.

Disse medlemmer viser til våre forslag om en økning i antall obligatoriske fag på bachelorgradsnivå. På mastergradsnivå vil studentene selv kunne velge fag, og det er derfor ikke nødvendig med rammeplaner.

2.4 Lærerutdanningene i ny gradsstruktur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, slutter seg til departementets vurderinger av ny gradsstruktur og forutsetter at følgende tilrådinger blir lagt til grunn:

- At 3-årig førskole, yrkesfag- og faglærerutdanning vil gi bachelorgrad.
- Allmennlærerutdanning og dagens faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag fastsettes som 4-årige yrkesutdanninger.
- Studenter som tar en disiplinbasert bachelorgrad og mastergrad, kan kvalifisere seg til læreryrket

ved å ta praktisk-pedagogisk utdanning som et 4. eller 6. studieår.

- Studentene skal også kunne velge et 5-årig løp, der praktisk-pedagogisk utdanning og fagstudium er integrert i en modell som omfatter 3-årig bachelor og en 2-årig mastergrad.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til Innst. S. nr. 337 (2000-2001) og St.meld. nr. 27 (2000-2001) om Kvalitetsreformen, og legger til grunn at flest mulig utdanninger ved de høyere utdanningsinstitusjonene skal inngå i den nye gradsstrukturen med 3-årig lavere grad (BA) og toårig høyere grad (MA), totalt 5 år. Disse medlemmer understreker at det må sterke grunner til for å fravike den vedtatte gradsstruktur.

Disse medlemmer ønsker at lærerutdanningen skal tilpasses det nye gradsystemet for høyere utdanning, der 3 års utdanning (Bachelor - BA) gir adgang til å undervise i 1.-4. klasse og 3+2 år (Master - MA) gir mulighet til å undervise på alle klasstrinnene. Disse medlemmer forutsetter at de lærerne som har tatt utdanningen sin på universitetene, vil få adgang til å undervise i laveste klasstrinn (1-4) når de har tilfredsstillende kompetanse på grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen tilrettelegge lærerutdanningen i tråd med det nye gradsystemet, slik at bachelorutdanning gir kompetanse til å undervise i 1.-4. klasstrinn og at mastergrad gir kompetanse til å undervise i alle klasstrinn."

2.5 Yrkesrettet utdanning med faglig tyngde

Komiteen konstaterer at det er et stort behov for å forbedre kontakten med praksisfeltet gjennom utvidet bruk av hospitering, og gjennom FoU-aktiviteter.

Komiteen understreker betydningen av at de nødvendige ressurser stilles til rådighet for utvikling av praksisopplæringen, slik departementet har signalisert i meldingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er enig i at lærerutdanningene må kombinere kravene til akademisk nivå og en konkret innretning mot selve lærergjerningen. Flertallet er også enig i meldingens understrekning av at "Basis i lærerutdanningene er utdanning i fag".

Flertallet viser til at de fleste høringsinstanser mener at lengden på praksisopplæringen er tilfredsstillende, men at kvaliteten må høynes. Flertallet er enig i dette og vil spesielt påpeke behovet for nærmere samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene og praksisfeltet.

Flertallet vil understreke betydningen av veiledet praksis for å gi en yrkesrettet og relevant opplæring i all lærerutdanning. For å sikre gode lærerutdanninger er det avgjørende å utvikle praksisperioder av høy kvalitet. Flertallet viser til at evalueringen i regi av Norgesnettrådet tyder på at det er stor variasjon i hvordan studentene følges opp mens de er i praksis, og flere høringsinstanser har pekt på at det er nødvendig med tiltak for å heve kvaliteten på praksisperioden.

Flertallet mener det er behov for å se på nye former for praksisorganisering. Erfaringer fra forsøk med ulike modeller for organisering av praksis tyder på at ordninger der lærestedene gjør avtale om praksisopplæring direkte med barnehage- og skoleeier, har mange fordeler i forhold til det tradisjonelle øvingslærersystemet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener bruken av slike skolekontrakter må utvides, slik at dette blir hovedmodellen for praksisopplæringen. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen følge opp forsøkene med skolekontrakter i praksisopplæringen, med sikte på å gjøre dette til hovedmodellen for praksisopplæringen."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener det er viktig at opplæringen, også utenom praksisperioden, i stor grad knyttes til den arbeidssituasjonen utdanningen retter seg mot. Gjennom prosjektoppgaver og lignende som forutsetter nær kontakt med praksisfeltet, studentdeltakelse i forsknings- og utviklingsarbeid i utdanningsinstitusjonen, og annen kontakt med barnehager og skoler, bør opplæringen hele tiden knyttes til den hverdagen studentene vil møte etter endt utdanning.

Flertallet viser til departementets påpeking av at det i arbeidet med rammeplaner må legges opp til samspill mellom teori og praksis på viktige arbeidsfelt for lærere, som for eksempel samarbeid hjem - skole og å kunne legge til rette for læring i et flerkulturelt samfunn. Tilpasset opplæring er en viktig del av både pedagogikkfaget og av fag- eller yrkesdidaktikken i alle fag. Flertallet sier seg enig i dette.

Flertallet ser lærerkorpsets samlede kompetanse i fag som avgjørende for en skoles totale kvalitet. Det er en stor utfordring for alle aktørene i utdanningssamfunnet - staten, barnehage- og skoleeier, student- og lærerorganisasjonene m.fl. - å samarbeide om en tilbudsstruktur som samlet dekker både det regionale og nasjonale behov.

For å få til en yrkesrettet og relevant utdanning, med en god integrering av teori og praksis, mener flertallet at det, i tillegg til å forbedre praksisordningen, er avgjørende å styrke lærerutdannelsens kontakt med og kompetanse om praksisfeltet. Flertallet støtter departementet i at det bør etableres et systematisk sam-

arbeid mellom høyskoler og universiteter og skole- og barnehagemyndigheter, ved at den enkelte lærerutdanningsinstitusjon oppretter et lokalt samarbeid med barnehage- og skoleeiere, utdanningsdirektør og fylkesmann. Med utgangspunkt i dette, bør det på ulike måter legges til rette for at lærerutdanningspersonalet kan få direkte erfaring fra praksisfeltet. Dette kan skje ved at lærerutdannerne hospiterer eller vikarierer i barnehage og skole, ved studiebesøk, observasjoner eller ved forsknings- og utviklingsprosjekter som tar utgangspunkt i praksisfeltet. Flertallet understreker betydningen av at det tildeles midler til utviklingen av tettere samarbeid mellom lærerutdannerne og praksisfeltet, slik departementet har signalisert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg Regjeringens ulike tiltak for å bedre praksisopplæringen. Disse medlemmer mener at tiltakene vil virke i positivt forbedrende retning.

Disse medlemmer har også merket seg tydelige påpekninger fra ulike instanser gjennom ulike høringsfaser knyttet til saken om at praksis må forbedres og styrkes.

Disse medlemmer ønsker derfor en større omlegning på dette området.

Disse medlemmer anbefaler at lærerutdanningsinstitusjonene skal knytte til seg flere praksisskoler, og opprette et samarbeid med lokale skoler og barnehager og derigjennom oppdatere seg på de behovene som er til stede. Disse medlemmer understreker at det er viktig at institusjonene knytter til seg praksisskoler i ulike miljøer og med ulike utfordringer. Institusjonene som tilbyr lærerutdanning skal ha ansvar for å oppdatere seg på hva som skjer ute i skoler og barnehager. Hvis den enkelte institusjon og de som arbeider med lærerutdanning, ikke tar initiativ til å tillegge seg disse kunnskapene, bør en finne sanksjonsmidler som bidrar til å fjerne de lærere som ikke innehar de nødvendige kunnskaper om den virkeligheten som møter institusjonens studenter. Den enkelte praksisskole og utdanningsinstitusjon skal derfor ha et kvalitetssikringssystem som sikrer at praksisopplæringen har en høy kvalitet. Praksisskolens ledelse skal ha ansvaret for at praksisopplæringen som gis ved skolen er av en høy kvalitet. Organet for akkreditering og evaluering skal evaluere praksisopplegget.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at institusjoner som utdanner lærere gjennom avtaler etablerer samarbeid med et nødvendig antall barnehager og skoler for å sikre god praksis for studentene gjennom utdanningen i henhold til kriterier gitt av NOKU."

Komiteen er enig i departementets vurdering av desentralisert lærerutdanning som et attraktivt studie-tilbud og som en god rekrutteringsmåte for stabile og

dyktige lærere. Komiteen mener at denne formen for lærerutdanning både bør videreføres og styrkes.

Komiteen ønsker å peke på at det i skolen vil være behov for lærere som har faglig fordypning gjennom mastergrad.

Komiteen mener mangelen på lektorer med realfag og annet fremmedspråk gir grunn til bekymring.

Komiteen er enig med departementet i at det er nødvendig å iverksette spesielle tiltak for å sikre rekrutteringen av gode lærere i realfag og språkfag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, slutter seg til behovet for ordninger med for eksempel avskrivning av studielån for kandidater med høyere grads utdanning i matematikk, kjemi og fysikk som tar lærerutdanning og vil arbeide i skolen, men mener at det også er nødvendig å vurdere tilsvarende ordninger for språklærere, særlig i tysk og fransk (2. fremmedspråk).

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, mener at avskrivningsordninger og fullstipendiering kan være andre mulige incentiver som departementet må vurdere, også for studenter som vil ta et år med praktisk-pedagogisk utdanning etter et masterstudium.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, vil understreke at ordningen med avskrivning av studielån må etableres som en forsøksordning for deretter å evalueres, slik at vi sikrer en mest mulig målrettet bruk av ressursene for å oppnå målet om økt rekruttering av gode lærere i realfag og språkfag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til dagens ordning med nedskrivning av studielån i Nord-Troms og Finnmark. Flertallet forutsetter at tiltakssoneområdet beholder sitt rekrutteringsfortrinn.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser behovet for å iverksette spesielle tiltak for å sikre rekrutteringen av gode lærere til realfag og språkfag. Disse medlemmer viser til at departementet har igangsatt og planlagt en rekke kortsiktige og langsiktige tiltak for å styrke studietilbudene både i realfag og språkfag, og øke rekrutteringen. Et viktig tiltak vil være å raskt etablere integrerte studieløp for lærere i realfag og språkfag på universitetene. Disse medlemmer vil derimot ikke gå inn for ordninger med avskrivning av studielån spesielt for kandidater med høyere grads

utdanning i realfag som tar lærerutdanning, eller for lærerstudenter som velger å fordype seg i realfag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen ønsker å innføre en forsøksordning med avskrivning av studielånet for kandidater med høyere grads utdanning i matematikk, kjemi og fysikk, som tar lærerutdanning og jobber i skolen. Disse medlemmer mener at en slik ordning kan stimulere til at flere studenter utdanner seg i disse fagene, og derfor kan virke positivt på rekrutteringen.

Disse medlemmer vil understreke at en slik ordning må legge opp til at de som benytter seg av dette tilbudet binder seg opp til å jobbe i skolen et visst antall år. Dette vil sikre at denne avskrivningsordningen ikke blir misbrukt.

Disse medlemmer forutsetter også at en slik forsøksordning knyttes opp til en kvalitetsvurdering, f.eks. gjennom anbefaling fra den enkelte skole, der det forutsettes at studentene oppnår tilfredsstillende resultater i fagene.

Disse medlemmer viser til at det har vært en dramatisk nedgang i antall studenter som tar utdanning i tysk og fransk. Dette vil igjen medføre at det blir mangel på kompetente lærerkrefter innenfor disse fagene. Med økende internasjonalisering er det etter disse medlemmers syn svært viktig at språkfagene blir prioritert. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ønsker å tilby nettbasert videreutdanningstilbud i språkfag, stimulere språkstudenter til å ta PPU i etterkant av studiet, og utvikle integrerte studieløp for lærere i språkfag. Dette er gode og riktige tiltak. Men en bør i tillegg også se på andre virkemidler.

Disse medlemmer ber derfor om at samme ordning som omtalt for realfag også vurderes brukt for språkfag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og representanten Simonsen, mener at det også er nødvendig å vurdere om manglende rekruttering til språkfaglærere kan ha sammenheng med strukturen i videregående skole, hvor 2. fremmedspråk over flere år har vist en tendens til å bli valgt bort av elevene. Dette problemet kan også ha sin start helt nede i ungdomstrinnet, og flertallet vil be departementet vurdere fagsammensetning i ungdoms- og videregående skole, samt opptakskrav til allmennfaglig studieretning, for om mulig ved strukturelle endringer å kunne bedre situasjonen i norsk skole for både realfag og språkfag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker ikke at elevenes valg av fag på ungdomstrinnet skal være et hinder for elevenes muligheter til senere å søke seg til allmennfaglig studieretning. Disse medlemmer mener språkfagenes stillinger heller bør styrkes gjennom positive tiltak rettet mot

forbedret undervisning og informasjon om språkfagene på ungdomstrinnet, samt at departementet kan vurdere den obligatoriske fagsammensetningen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil for øvrig understreke behovet for at lærerne særlig i videregående skole har en tung fagkompetanse. Kvalitetsreformen kan føre til at det blir vanskeligere å oppfylle dette behovet.

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets vurderinger av behovet for IKT som hjelpemiddel i alle fag, herunder behovet for oppdatering av lærerne i bruk av teknologien som pedagogisk hjelpemiddel.

Komiteen vil understreke betydningen av at IKT inngår som et gjennomgående element i lærerutdanningen, slik at alle lærerstudenter får grundig opplæring i bruk av IKT som faglig og pedagogisk hjelpemiddel. Som undervisningsredskap gir IKT nye muligheter for elevenes egenaktivitet i læringen, og for fornyelse og variasjon i arbeids- og uttrykksformer. Elevene har ofte gode ferdigheter i bruk av IKT, og det er viktig at lærerne legger til rette for at elevene får brukt sin kompetanse som en ressurs i opplæringen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til behandlingen av kvalitetsreformen, der det ble slått fast at man skulle ta i bruk nye former for evaluering, deriblant større grad av underviseevaluering, ved høyskoler og universiteter, jf. Innst. S. nr. 337 (2000-2001).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at eksamensordningen for lærerstudentene ikke er behandlet i meldingen. Regjeringen har understreket ved flere anledninger at sammenhengen mellom teori og praksis i lærerutdanningene må bli bedre. Dagens eksamensordning representerer stor avstand mellom teori og praksis, da studentene repeterer fagstoff uten overførbar pedagogisk betydning. Disse medlemmer understreker viktigheten av at eksamensordningen tar utgangspunkt i lærerstudentenes evne til å lage et undervisningsopplegg, der de faglige og pedagogiske aspektene er integrert. Dette innebærer at lærerstudentenes eksamensoppgaver i større grad består i å lage et undervisningsopplegg i det aktuelle faget. På denne måten får studentene vist sin evne til å tenke fag, didaktikk, metodikk og pedagogikk integrert.

2.6 Veiledning av nyutdannede lærere

Komiteen mener at å lykkes som lærer første året etter fullført utdanning er avgjørende for både videre utvikling i yrket, suksess som lærer og ikke minst lyst til å fortsette som lærer.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at fremtidige lærere gjennom forbedret praksisopplæring i studiene og tettere kontakt med praksisfeltet, får et godt grunnlag for å utøve sitt viktige yrke. Flertallet ser derfor ikke behovet for et obligatorisk praksisår som ledd i lærerutdanningen. Overgangen fra student til lærer kan allikevel være vanskelig for mange, og flertallet er derfor positiv til at det utvikles gode ordninger med veiledningskompetanse og veiledningsordninger for nyutdannede lærere i samarbeid mellom skoleeierne og høyskolene og universitetene.

Flertallet peker på det praksissjokket mange lærerstudenter får når de kommer ut i yrkeslivet, og viser i denne sammenheng til at det er gjort positive erfaringer med oppfølging og veiledning av nyutdannede førskolelærere og lærere i deres første arbeidsår. Flertallet mener det bør legges opp til et forpliktende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjon og barnehage-/skoleeier.

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets tilrådinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker behovet for å styrke oppfølgingen av nyutdannede lærere i skolen. Disse medlemmer mener alle nytilsatte lærere må få tilbud om veiledning det første året i skolen, og at dette tilbudet må gis i samarbeid mellom barnehageeiere, skoleeiere og lærerutdanningsinstitusjonene. Erfaringene fra forsøk med denne typen ordninger har vært svært positive. Kombinasjonen av veiledning internt på arbeidsplassen og i grupper sammen med andre nyutdannede er en god støtte for de nyutdannede i møtet med skolehverdagen, som bidrar til å kople grunnopplæringen med den nye arbeidssituasjonen og til å øke motivasjonen for å fortsette som lærer. Disse medlemmer slutter seg til departementets forslag om at lærerutdanningsinstitusjonene i samarbeid med Statens utdanningskontor og fylkesmannen må utarbeide en plan for veiledningen, og at kommunene må trekkes aktivt med i planleggingen. Disse medlemmer ber videre departementet formalisere veiledningen som en forpliktende utviklingsplan mellom arbeidsgiver, lærerutdanningsinstitusjon og lærer.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at barnehage- og skoleeiere får tilbud om samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonene om veiledning av nyutdannede lærere, med sikte på at alle nyutdannede lærere kan tilbys et slikt opplegg innen 2004."

Videre vil disse medlemmer peke på at denne ordningen innebærer en utvidelse av oppgavene til høyskoler og universiteter, og må følges opp av økte midler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen ikke legger opp til noen form for sertifisering av lærerene. De som har fullført et lærerstudium får automatisk rett til å undervise norske barn uten at deres kompetanse og kvaliteter i undervisningssammenheng er kvalitetssikret gjennom utprøving i ordinær arbeidssituasjon. Disse medlemmer vil sikre kvalitet hos utdannede lærere gjennom et system for sertifisering på linje med det man kjenner fra enkelte andre fagområder.

Disse medlemmer finner det derfor ønskelig at lærerstudentene skal gjennom et sertifiseringsår etter at den formelle utdanningen er avsluttet. Sertifiseringsperioden skal være preget av at studenten arbeider selvstendig under veiledning av kvalifiserte lærere. Akkrediterings- og evalueringsorganet skal endelig godkjenne utdanningen etter at veileder har vurdert kandidaten. Den enkelte skole skal selv ha ansvaret for den nyutdannede i sertifiseringsåret. På denne måten mener fraksjonen at en får kvalitetssikret den enkelte lærers kvalifikasjoner, og gir en mulighet for å skjerme elevene fra at ukvalifiserte lærere begynner å jobbe i skolen. Disse medlemmer forutsetter at organet for akkreditering og evaluering (NOKU) skal godkjenne opplegget for lærersertifiseringen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning med sertifisering av lærere etter et års arbeid som lærer fra avsluttet lærerutdanning i henhold til kriterier gitt av NOKU."

2.7 Forskning og utviklingsarbeid

Komiteen vil påpeke at forskningsbasert undervisning er grunnleggende for en god lærerutdanning. Når evalueringen av lærerutdanningene viser at styringen og organiseringen av FoU-arbeidet er mangelfull ved de fleste institusjoner, må dette forbedres og rettes.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at forskningen ved lærerutdanningene skal være yrkesrettet og praksisrettet, med en klar ledelse, strategi og systematisk oppfølging. I institusjonenes FoU-arbeid er det også viktig at studentene sikres medvirkning og blir en viktig ressurs i FoU-arbeidet.

Flertallet slutter seg til departementets mål om å styrke lærerutdanningsinstitusjonenes arbeid med forskning og utvikling (FoU), og om en særlig prioritering av praksisrettet FoU-arbeid. Flertallet støtter innføring av en stillingskategori over førstelektor for å styrke pedagogisk utviklingsarbeid rettet mot praksisfeltet.

Flertallet understreker betydningen av at lærerstudentene gjennom hele studiet kommer i kontakt med, og får delta i, forskningsvirksomheten ved institusjonene. For å få til dette er det viktig at lærerut-

danningsinstitusjonene driver forskningsbasert undervisning. Men flertallet mener at studentene også bør få direkte kjennskap til institusjonens forskningsvirksomhet gjennom egen deltakelse. Flertallet mener det skal legges til rette for studentenes direkte medvirkning i FoU-arbeid. Det kan gjøres blant annet ved å bruke praksisperioden til innhenting av datamateriale til bruk i pedagogisk utviklingsarbeid, ved å kople studentenes obligatoriske oppgaver til institusjonenes pågående forskningsprosjekter, eller ved å tilby studenter assistentstillinger ved forskningsprosjekter. Lærerutdanningsinstitusjonene må øke innsatsen for å knytte studentene til det pågående forsknings- og utviklingsarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen forventer at Regjeringen vil sette i verk tiltak for å sikre at forskningen i skolesammenheng tar for seg problemstillinger som er aktuelle i elevenes og foreldrenes skolehverdag. En nærmere forbindelse mellom utdanningsinstitusjonene og skoler/barnehager gjennom avtaler om praksisopplæring kan legge opp til en nærmere dialog som kan sikre dette. Disse medlemmer ser positivt på at forskerne inkluderer sine studenter i forskningen der dette er mulig.

Disse medlemmer viser til at mål og tiltak som omtales i saken er viktige. Disse medlemmer understreker at lærerutdanningen bør følges videre gjennom registrering og evaluering. Disse medlemmer forutsetter at en slik prosess blir forskningsbasert og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget en forskningsbasert evaluering av omleggingen av lærerutdanningen."

2.8 Styring av lærerutdanningene

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det må stilles spesifiserte krav til faglig dybde og bredde for å kunne undervise på de enkelte nivå i skolen. Dette kan enten gjøres ved utarbeidelse av forskrifter som fastsettes av departementet, eller at den enkelte skoleeier og tilsettingsmyndighet utarbeider egne retningslinjer.

Disse medlemmer vil understreke at for å undervise på ungdomstrinnet i grunnskolen bør hovedregelen være minimum ett års fagstudium i de aktuelle undervisningsfag, med mulighet for unntak ved små skoler eller hvor andre forhold gjør det praktisk vanskelig å oppfylle hovedretningslinjene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og representanten Simonsen, mener skoleledelsen må ha pedagogisk bakgrunn i tillegg til eventuell annen kompetanse. Den skolefaglige innsikten er viktig for skoleleders autoritet som personalleder for lærerkorpset, samt skolele-

ders forståelse for skolehverdagens organisering og innhold.

Flertallet vil understreke at lederteamet ved skolene i sum må inneha både tilstrekkelig fagkompetanse, pedagogisk kompetanse og lederkompetanse, herunder kompetanse i økonomi og personalledelse. Rektor går inn som en del av lederteamet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig å beholde nasjonale standarder for den faglige kompetansen til lærere ved norske skoler og barnehager, og at dette ikke overlates til den enkelte skoleeier. Disse medlemmer vil understreke at målet om at lærere som skal undervise på ungdomstrinnet har ett års fagstudium i de aktuelle undervisningsfag, ikke kan være et absolutt krav gitt den desentraliserte skolestruktur vi har og fortsatt bør ha i landet. Disse medlemmer kan heller ikke se at innføringen av et slikt nytt krav er forenlig med departementets ønske om å forenkle kompetanseforskriften. Disse medlemmer mener forenklinger av kompetanseforskriften ikke må gå på bekostning av behovet for klare pedagogiske og faglige krav til lærerne.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet stiller seg positive til at lærere kan få vurdert sin realkompetanse, men understreker at dette ikke skal overlates til den enkelte skoleeier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener imidlertid at det kan være behov for visse forenklinger i kompetanseforskriften.

Disse medlemmer mener det er viktig å beholde opplæringslovens krav om pedagogisk kompetanse for å bli tilsatt som rektor. Som pedagogisk leder er rektors viktigste oppgave å legge til rette for og lede læringsprosesser. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig at lederteamet ved skolene også må ha kompetanse i lederskap, økonomi og personalledelse. Derfor mener disse medlemmer det er viktig at rektor fortsatt skal ha pedagogisk utdanning og praksis. Disse medlemmer vil understreke at lærerutdanningsinstitusjonene også må styrke videreutdanningstilbudet innenfor skoleledelse. Disse medlemmer ser positivt på å ansette rektor på åremål.

Disse medlemmer minner om at knapt 40 pst. av skolene er udelte og fådelte. For lærerutdanningen representerer disse skolene spesielle utfordringer både faglig og pedagogisk. Faglig fordi det ofte vil være så få lærere at de vanskelig kan dekke alle skolefagene. Pedagogisk fordi opplæringen foregår i aldersblandede grupper. Det er derfor viktig at det innenfor allmennlærerutdanningen finnes tilbud som kan dekke disse behovene.

Disse medlemmer vil dessuten understreke at de pedagogiske metoder som er utviklet for aldersblandede grupper bør ha overføringsverdi til hele lærerutdanningen. Det foregår et omfattende utviklingsarbeid i skolen blant annet med aldersblandede grupper. Disse medlemmer viser til at lærerutdanningsinstitusjonene har et spesielt ansvar til å være pådrivere i det pedagogiske utviklingsarbeidet i skolen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til sine forslag under behandling av Innst. O. nr. 58 (2001-2002) vedr. Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) om universitet og høyskoler og Innst. O. nr. (2001-2002) om Ot.prp. nr. 69 (2001-2002) om private høyskoler.

Disse medlemmer ønsker i tråd med Stortingets tidligere vedtak om en felles lov for alle institusjoner innen høyere utdanning, jf. Innst. S. nr. 337 (2001-2002) om Kvalitetsreformen. Disse medlemmer ønsker ingen spesiell og detaljert lovomtale av lærerutdanning, men kun referanse til at rammeverk og obligatorisk innhold skal gis gjennom forskrift fra departementet etter politiske vedtak i Stortinget.

Disse medlemmer viser til sitt forslag i Innst. O. nr. 58 (2001-2002) om ny § 54 a: "Departementet gir forskrift om lærerutdanningens innhold og struktur".

Disse medlemmer ønsker at lærerutdanningsinstitusjonene skal være frie og selvstendige og at organet for akkreditering og evaluering skal ha de samme funksjonene i forhold til lærerutdanningene som for andre høyere utdanninger. Styring og overprøving fra departementet bør reduseres mest mulig.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen mener at dagens kompetanseforskrift er detaljert og omfattende, og ønsker å foreta forenklinger. Regjeringen vil åpne for at skoleledere ikke trenger å ha en pedagogisk bakgrunn på større skoler.

Disse medlemmer mener at en fjerning av denne forskriften vil gi skoleeierne en større mulighet til å ansette personer med riktig kompetanse som er nødvendig i den enkelte skole, og som kan bidra til å bedre undervisningstilbudet og oppfølgingen på skolene og i barnehagen. Disse medlemmer har merket seg at skoleledere og skoleeierne i høringsrunden har uttrykt klare ønsker om at forskriften blir fjernet, slik at de fritt kan sette sammen kollegiet ut fra de behov og kvalifikasjoner som eier/ledelse mener det er bruk for.

Disse medlemmer viser til at skolenes kvalitet sikres gjennom lov, forskrift og rammeverk, god lærerutdanning, gode systemer for kvalitetssikring av undervisningsopplegget, objektive og offentlige målinger av læringsresultatet til elevene og evaluering fra nasjonalt evalueringsorgan.

En slik omfattende kvalitetssikring gjør, etter disse medlemmers vurdering, den såkalte kompetanseforskriften basert på opplæringslovens § 9 og § 10 overflødig. Når egne selvstendige driftsstyrer er på plass, vil disse kunne avgjøre ledelsesform og hvilken

kompetanse som kan dekke faglig, pedagogisk og administrativ ledelse. Inntil slike selvstendige driftsstyrer er på plass må skoleeier og/eller skoleleder selv kunne avgjøre dette.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen ved neste revisjon av opplæringsloven foreta nødvendige endringer i § 9 og § 10 for å fjerne den såkalte kompetanseforskriften."

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ønsker å videreføre ordningen med å styre kapasiteten til lærerutdanningene gjennom å sette aktivitetsmål. For de andre høyere utdanningene vil markedet, altså studentene, nå styre dette i all hovedsak. Disse medlemmer vil understreke at lærerutdanningene bør ha de samme mulighetene til å styre seg selv som det andre utdanninger har, uten en sterk grad av styring fra Regjeringens side.

Disse medlemmer viser til partiets hovedsyn på finansieringen av skole og utdanning og fremmer følgende forslag:

1. Gjeldende forskrift om dimensjonering av lærerutdanningen oppheves.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at det innføres en innsatsstyrt finansiering også innen høyere utdanning."

Det er svært viktig at søkningen til læreryrket forbedres og at kvaliteten på utdannede lærere blir styrket.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har iverksatt en rekrutteringskampanje for å øke søknadsmassen til lærerutdanningene.

Disse medlemmer viser til at det åpenbart vil by på utfordringer å utarbeide effektive rekrutteringstiltak når norsk skole er preget av mangel på ressurser og relativt lav avlønning.

Disse medlemmer har derfor begrenset tro på effekten av slike rekrutteringskampanjer.

Disse medlemmer peker på at mangfold gjennom konkurranse og sikring av økonomien i skolen gjennom finansiering knyttet til den enkelte elev vil kunne gi gode muligheter for større grad av individuell avlønning av lærere og derved også høyere lønn for de dyktige lærerne. Større selvstyre for den enkelte skole bør også kunne gi rekrutteringseffekt gjennom større handlingsrom for den enkelte skole og den enkelte lærer.

Disse medlemmer viser også til sitt prinsipielle syn på studiefinansiering, der ytterligere økning av stipendandelen er et viktig generelt virkemiddel som også kan sikre bedre rekruttering til læreryrket. Disse medlemmer ønsker også å gjøre avdrag på studielån fradragberettiget og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer slik at også avdrag på studielån

blir skattemessig fradragberettiget på lik linje med renter."

Disse medlemmer viser videre til at skattemessige virkemidler bør vurderes brukt for å sikre god rekruttering til lærerutdanningen - og ikke minst at dyktige lærere forblir i yrket.

Disse medlemmer har også merket seg at Regjeringen ønsker at studenter med norsk som andrespråk skal ha særlig tilrettelegging og veiledning gjennom studiet. I tillegg får fremmedspråklige studenter som ikke har eksamen i sidemål fra videregående skole fritak fra kravet om prøving i begge målfomer.

Disse medlemmer understreker at en likebehandling av alle studenter må praktiseres og går derfor imot den spesialbehandlingen som er lagt opp til overfor enkelte grupper av lærerstudenter.

Disse medlemmer viser til sin merknad ovenfor om dimensjonering av lærerutdanningen.

Disse medlemmer understreker også at institusjonene som driver lærerutdanning må kunne drive aktiv markedsføring for opplegg og tilbud ved egen institusjon.

Komiteen vil framheve at mange lærere uten formell kompetanse, gjennom lang undervisningserfaring, selvstudier eller på andre måter, har tilegnet seg realkompetanse i det å være lærer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ser positivt på at departementet vil legge til rette for tilleggsskolering i de tilfeller der det er behov for en utvidet kompetanse. Flertallet viser til at det i opplæringsloven § 4A - 5 er gitt hjemmel for at departementet kan fastsette forskrift om å tilsette lærere uten formell pedagogisk kompetanse som skal undervise voksne elever, og ser positivt på et forslag fra departementet om å foreslå endring av opplæringsloven slik at lærere med realkompetanse også kan tilsettes i andre deler av opplæringssystemet.

Et flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener imidlertid at når det gjelder godkjenning av realkompetanse som en del av formell kompetanse, og vurdering av avkorting og behov for tilleggstudier, er dette noe som utdanningsinstitusjonene må ha ansvaret for med bakgrunn i forskrifter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen vil framheve at mange lærere har lang undervisningserfaring selv om de mangler formell kompetanse. Disse medlemmer ser positivt på at departementet vil legge til rette for at disse kan få godkjent sin kompetanse, enten ved at de får tilleggstudier eller at de får godkjent sin kompetanse direkte som en del av en

formell kompetanse. Det finnes en rekke dyktige lærere i norske klasserom som gjør en utmerket jobb selv om de ikke har den formelle kompetansen i orden, og disse må verdsettes. Disse medlemmer mener at vurdering og godkjenning av realkompetansen skal tillegges organet for akkreditering og evaluering (NOKU). Dersom denne myndigheten tillegges de enkelte institusjonene vil dette etter disse medlemmers syn legge til rette for forskjellsbehandling og ulik praksis.

2.9 Førskolelærerutdanningen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at innretningen av den 3-årige førskolelærerutdanningen i framtiden skal ha arbeid i barnehagen som sitt hovedsiktemål.

Flertallet mener at med ett års relevant videreutdanning vil førskolelærerne ha kompetanse for å undervise opp til 4. klasse i grunnskolen.

Flertallet viser til at Stortingets flertall ved behandlingen av grunnskolereformen, jf. Innst. O. nr. 36 (1993-1994) og Innst. S. nr. 15 (1995-1996), la stor vekt på at 6-åringene ikke skulle ha et ordinært skoletilbud. Det ble understreket at 6-åringenes egne behov skulle danne grunnlag for tilbudet, som skulle være preget av fri og naturlig lek, og førskolepedagogisk tenkning og arbeidsmåter.

Flertallet mener med dette som bakgrunn at førskolelærerutdanning fortsatt skal kunne gi kompetanse for undervisning for 1. klasse i grunnskolen, men vil be departementet se på muligheten for at det også i førskolelærerutdanningen blir vektlagt grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen går inn for at førskolelærerutdanningen fortsatt skal være 3-årig, og at utdanningen ikke lenger skal gi adgang til å jobbe i 1. klasse. Disse medlemmer er av den oppfatning at førskolelærerutdanningen bør innlemmes i den nye gradstrukturen. Disse medlemmer viser til merknad og forslag vedrørende allmennlærerutdanningen.

Disse medlemmer legger samme føringer til grunn for innhold i 3-årig førskolelærerutdanning slik at en stor del av studiet gjøres obligatorisk. Disse medlemmer legger også til grunn at KRL-faget inngår i obligatorisk fagkrets med 30 studiepoeng. Dersom førskolelærerne skal ha anledning til å jobbe i grunnskolen, bør de etter disse medlemmers syn ha mastergrad, der grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring er et av fagene. Mastergrad skal gi adgang til å jobbe i 1.-4. klasse. For å undervise i 5.-10. klassetrinn kreves ytterligere faglig fordypning.

Disse medlemmer er av den oppfatning at emner som likeverdig hjem-skole-samarbeid, klasseledelse, kunnskap om barneoppdragelse og grensesetting bør styrkes i førskolelærerutdannelsen. For barn

som er i barnehagen store deler av dagen, er det viktig at de møter voksenpersoner som har kompetanse til å spille en viktig rolle i oppdragelsesprosessen i et likeverdig samarbeid med hjemmet. For at barna skal være i en atmosfære preget av ro og orden, er det etter disse medlemmers oppfatning viktig at ledelsesoppgaven blir sterkt ivaretatt også i førskolelærerutdanning.

2.10 Allmennlærerutdanningen

Komiteen ser det slik at opplæringen i grunnskolen skal gi grunnleggende kunnskap, levendegjøre kulturarven, stimulere til å ta lokalkulturen i bruk og inspirere barn og unge til å være aktive og skapende. Skolen har et medansvar for å skape et godt oppvekstmiljø for barn og unge. Det må skje ut fra det verdigrunnlaget skolen bygger på, og med foreldrene som en viktig samarbeidspartner. Skolen har et helhetlig faglig og pedagogisk ansvar for opplæringen, og skal skape et variert og stimulerende læringsmiljø som fremmer et rikt læringsutbytte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, stiller seg positivt til Regjeringens forslag om økt valgfrihet i allmennlærerutdanningen, ved at bare to av de fire årene bindes opp til obligatoriske fag. Dette gir muligheter for økt faglig fordypning, samtidig som lærerstudentenes kompetanse blir mer variert.

Et flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener KRL-faget i skolen stiller krav til lærerens kunnskap og evner innenfor verdi- og kulturformidling.

Dette flertallet vil gå inn for at KRL-faget fortsatt skal være et obligatorisk fag i allmennlærerutdanningen. Dette flertallet vil understreke at KRL-faget i lærerutdanningen gir studentene faglig styrke til å møte en flerkulturell skolehverdag. Kunnskap om religioner og livssyn er nødvendig for en lærer i møte med barn og foreldre fra ulike kulturer. Toleranse og dialog forutsetter kunnskap. Religion og livssyn er identitetsskapende og knytter sammen etikk og livsførsel. Dette er med på å bestemme hvilke verdier som er aktuelle og hva som gjør verdiene forpliktende. Studentens møte med KRL-faget i lærerutdanningen skaper prosesser som berører studentens eget verdigrunnlag i møte med andre livssyn og verdier og bidrar til å styrke lærerens møte med elever og foresatte.

Dette flertallet går inn for at det obligatoriske KRL-faget skal ha et omfang på 20 studiepoeng. Dette flertallet viser til at elementene i de to 10 studiepoengsfagene "Profesjonskunnskap" og "Verdi- og kulturformidling" som Regjeringen foreslår, kan ivaretas både i KRL-faget og i pedagogikk. Regjeringens forslag om å styrke studentenes praksisperioder og veiledning til nytilsatte lærere vil i tillegg være med på å øke lærerens profesjonskunnskap. Dette flertallet støtter Regjeringens forslag om å styrke den

grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring gjennom dette emnet. Dette flertallet mener dette i tillegg skal synliggjøres i rammeplanene gjennom tverrfaglige kurs i fagene pedagogikk, matematikk og norsk.

Med den vektlegging som KRL med dette har fått som obligatorisk fag i lærerutdanningen, mener dette flertallet at det foreslåtte emnet verdi- og kulturformidling blir godt ivaretatt i den nye lærerutdanningen.

Dette flertallet understreker videre viktigheten av at profesjonskunnskap som del av helhetlig allmennlærerutdanning blir styrket.

Dette flertallet foreslår at profesjonskunnskap legges inn som et ledd i den obligatoriske pedagogikkundervisningen med om lag samme omfang som i Regjeringens forslag. Dette emnet må også vektlegges i studentenes praksisperioder og ved veiledning av nytilsatte lærere.

Dette flertallet vil understreke viktigheten av dialog mellom hjem og skole, og mener dette er spesielt viktig for lærerens evne til omsorg, samarbeid og oppdragelse. Dette flertallet mener dette er så sentralt i oppdragelsen av barn, at det bør integreres i både undervisningen av pedagogikk og de obligatoriske fagene. I tillegg er dette et naturlig tema i emnet profesjonskunnskap.

I tråd med sitt forslag om lengde og innretning på lærerutdanningen ønsker komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen å utvide den obligatoriske delen av utdanningen. På denne måten mener disse medlemmer at en bedre kan sikre at lærerne innehar tilfredsstillende kompetanse innenfor de viktigste fagområdene. Det er naturlig at den obligatoriske delen av utdanningen styrkes i bachelorgraden da dette sikrer at alle lærerne innehar tilfredsstillende kompetanse innenfor de viktigste områdene.

Det er viktig at kompetansen blant de som skal jobbe med de minste barna blir styrket. Innenfor rammen av 3 års studium med 180 studiepoeng vil disse medlemmer gjøre studiet obligatorisk.

Disse medlemmer er av den oppfatning at spesialpedagogikk må vektlegges sterkere i pedagogikkfaget.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen ønsker økt valgfrihet i allmennlærerutdanningen. KRL-faget er gjort om til et valgfritt fag, noe disse medlemmer beklager sterkt. Disse medlemmer ønsker at KRL-faget fremdeles skal være obligatorisk da dette formidler kristne grunnverdier og kristen kulturtradisjon som det norske samfunnet er bygget på og fortsatt bør bygge på. KRL-faget er svært viktig i et integreringsperspektiv, da faget gir elevene et felles kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag. Disse medlemmer viser også til at faget er nytt i dagens lærerutdanning, og at det ennå ikke foreligger erfaring med resultatet av opplegget. Disse medlemmer mener derfor KRL-faget bør videreføres med 30 studiepoeng.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 240 (2000-2001) der en samlet komité uttalte:

"Komiteen mener at en styrking av lærerkompetansen er et av de viktigste tiltakene for å sikre at KRL-faget får økt legitimitet og dermed at det videreføres som fellesfag."

Disse medlemmer peker på at det gir motsatte signaler dersom KRL-faget gjøres valgfritt i lærerutdanningen med vekt på kvalitetsforbedring. Etter disse medlemmer syn vil valgfrihet knyttet til faget i lærerutdanningen undergrave fagets troverdighet som et reelt fellesfag for elevene i skolen.

Etter disse medlemmers mening skal faget bidra til å gjøre verdier synlige, akseptert og forpliktende både i skolen og videre i livet. Disse medlemmer viser videre til det omfattende mobbeproblemet som er avdekket i norsk skole. Fokus på verdier, normer, oppførsel, toleranse, grenser og respekt for andre mennesker er avgjørende for en effektiv bekjempelse av mobbing i skolen. Dette formidler KRL-faget til elevene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innrette lærerutdanningen slik at det i undervisningens tre første år gjennomføres obligatorisk undervisning med 180 studiepoeng inndelt som følger: pedagogikk 30, ledelse 30, norsk 35, matematikk 35, grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring 20 og KRL 30 studiepoeng."

Når det gjelder mastergrad, mener disse medlemmer at de siste to årene skal være ubundne og valgfrie for studentene, men på en slik måte at det kommer brukerne til gode.

Med denne innretningen kan hver student velge hvilke fag den enkelte ønsker å studere de to siste årene. Disse medlemmer legger til grunn at lærere som underviser i fag på ungdomsskolen skal ha minst 60 studiepoengsfordypning i de fagene eller fagkombinasjonene vedkommende underviser i. Det er viktig at elevene på ungdomsskolen har kompetente og faglig sterke lærere.

Disse medlemmer forutsetter at minimum 60 studiepoeng i de to siste år i mastergrad brukes til valg av skolefag.

Med en sterk obligatorisk innretning på de tre første årene, vil vi da kunne motvirke at skolen utvikler "skoletrette" elever på lave klassetrinn - bedre kompetanse hos lærere som skal undervise i 1.-4. klassetrinn vil sikre bedre motivasjon og bedre læringsresultater hos elevene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og representanten Simonsen mener kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL) er et basisfag i grunnskolen og står i en spesiell stilling i for-

hold til grunnskolenes formål. Arbeid med dette fagstoffet i lærerutdanningen gir lærerne viktig innsikt i og kunnskap om religion, kultur, verdier og samfunnsforståelse. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at KRL er et sentralt redskapsfag i møtet med elevene i skolen. Disse medlemmer vil peke på at KRL i dag er et obligatorisk fag i lærerutdanningen med 30 studiepoeng (10 vektall). Disse medlemmer mener det er viktig å beholde KRL som et obligatorisk fag i allmennlærerutdanningen, og vil primært videreføre dagens omfang med 30 studiepoeng. Disse medlemmer konstaterer at det ikke er mulig å få flertall i Stortinget for et slikt omfang.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at pedagogikkfaget utgjør en felles plattform for all lærerutdanning og er den komponenten som bidrar til å binde sammen allmennlærerutdanningen som en yrkesrettet utdanning. Derfor mener disse medlemmer at pedagogikkfaget må styrkes både i innhold og omfang. Evalueringen i regi av Norgesnettrådet viste at allmennlærerstudentene etterlyser mer pedagogikk og didaktikk. Ved å øke omfanget på pedagogikkfaget til 60 studiepoeng vil man styrke den felles plattformen lærerstudentene bygger på, noe det vil være ekstra behov for med økt valgfrihet i utdanningen.

Disse medlemmer viser til at et økt omfang også gir mulighet til å utvikle innholdet i pedagogikkfaget til å ta opp i seg mer profesjonskunnskap, verdi- og kulturformidling, og praktiske og estetiske undervisningsmetoder. Evalueringen i regi av Norgesnettrådet tydet på et behov for å styrke lærerutdanningen, og styrke profesjonsrelaterte emner. Disse medlemmer støtter departementets mål om å styrke dette aspektet i lærerutdanningen, men ikke ved å skille det ut som eget fag. Denne typen problemstillinger inngår allerede i pedagogikkfaget, og bør heller styrkes innenfor pedagogikkfaget, slik at faget knyttes nærmere til den arbeidssituasjonen lærerstudentene vil møte når de går ut i arbeid.

Videre mener disse medlemmer at pedagogikkfaget bør inkludere opplæring i formidling av og bevissthet omkring verdier og grunnleggende etiske problemstillinger, og betydningen av tradisjon, kulturell arv og religiøs bakgrunn. Disse medlemmer vil gå imot departementets forslag om å skille ut dette som eget obligatorisk fag, men ønsker at det tas inn som en del av pedagogikkfaget. På den måten kan spørsmål om verdi- og kulturformidling bli knyttet til den pedagogiske opplæringen og profesjonskunnskapen for øvrig.

Videre mener disse medlemmer det er viktig at pedagogikkfaget må reflektere læreplanens vektlegging av praktiske og estetiske arbeidsformer i grunnskolen. Når praktiske og estetiske fag utgår som obligatorisk fag er det viktig at dette ivaretas som en del av pedagogikkfaget, slik at alle lærere blir fortrolige med denne typen arbeidsformer.

Disse medlemmer støtter departementets forslag om at grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring må være obligatorisk for lærere som skal arbeide i grunnskolen. For å sikre at alle elever skal få grunnleggende skrive-, lese- og regneferdigheter, og for raskt å diagnostisere og hjelpe elever med spesielle problemer, må dette vektlegges i større grad enn i dag. Disse medlemmer mener dette gjøres best ved at den grunnleggende lese- og skriveopplæringen legges inn som en styrking av pedagogikkfaget. På den måten vil man kunne se dette i sammenheng med beslektede emner i pedagogikken. Lærerutdanningsinstitusjonene bør også styrke sin innsats på dette feltet gjennom et tettere samarbeid med de spesialpedagogiske kompetansesentrene.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at lærerutdanningsinstitusjonene etablerer et fast samarbeid med de spesialpedagogiske kompetansesentrene, for å styrke kompetansen på grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring."

Disse medlemmer går dermed imot departementets forslag om å opprette tre obligatoriske fagenheter på 10 studiepoeng. Ut fra behovet for å styrke pedagogikken, og for å sikre helhet, tverrfaglighet og mulighet for lokal tilpasning i allmennlærerutdanningen, mener disse medlemmer en slik oppsplitting i små enheter vil være uheldig. Disse medlemmer deler departementets ønske om å vektlegge disse aspektene i lærerutdanningen, men tror ikke at en utskilling av disse elementene som egne fag vil styrke dem.

På den bakgrunn fremmes følgende forslag:

"De obligatoriske fagene i allmennlærerutdanningen skal være pedagogikk med 60 studiepoeng, matematikk med 30 studiepoeng og norsk med 30 studiepoeng."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til opplæringsloven hvor det heter at skolen skal ha tilgang på skolebibliotek, og hvor det i forskriften til opplæringsloven heter at biblioteket skal kunne brukes aktivt i opplæringen på skolen og være tilrettelagt for skolens virksomhet.

Flertallet mener på denne bakgrunn at den nye rammeplanen for lærerutdanning bør gi studenter et godt grunnlag for å benytte og/eller ha ansvaret for skolebibliotek. Bruk av bibliotek kan integreres i undervisning om prosjektarbeid og i andre fag der det naturlig hører hjemme.

Flertallet viser også til at rammeplanen for allmennlærerutdanningen i dag har trafikkopplæring som eget målområde i det obligatoriske fagområdet natur, samfunn og miljø. Flertallet mener det er viktig å

legge til rette for at lærerutdanningen fortsatt har dette som et felles emne for alle studentene.

Flertallet har i denne forbindelse merket seg at departementet i arbeidet med rammeplaner vil vurdere hvordan denne type kompetanse kan sikres i de ulike lærerutdanningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener det er viktig å legge til rette for faglig fordypning i lærerutdanningen. Utdanningsinstitusjonene må derfor gi tilbud om moduler som bygger på de obligatoriske enhetene. Disse medlemmer vil i denne forbindelse peke på at større valgfrihet i lærerutdanningen gir mulighet for å utvide den faglige fordypning til Mastergrad.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at faget "natur-, samfunn- og miljølære" etter forslaget ikke er obligatorisk fag i lærerutdanningen.

Disse medlemmer mener lærerutdanningen må ta vare på det tidligere "natur-, samfunn- og miljølære"-fagets vektlegging av å ta i bruk natur- og nærmiljø i grunnskolen. Denne typen aktive læringsformer, der elevene kommer seg ut av klasserommet, og selv får utforske og finne fram til kunnskap, må vektlegges i pedagogikkfaget.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig at lærerutdanningen fortsatt forbereder lærerne på å gi en undervisning i tråd med grunnleggende natur- og miljøforståelser, slik L97 legger opp til. Dette må legges inn i lærerutdanningen, blant annet i matematikkopplæringen, ved bruk av eksempler og prosjekter knyttet til natur- og miljøområdet.

2.11 Praktisk-pedagogisk utdanning

Komiteen vektlegger at den praktisk-pedagogiske utdanningen må organiseres slik at den kan være et godt tilbud for alle vordende lærere, uansett om de velger et integrert 5-årig studieløp eller om de først gjennomfører en disiplinbasert bachelor- og/eller mastergrad.

Komiteen mener videre at universitetene har et særlig ansvar for å utdanne lærere med stor faglig fordypning, primært rettet mot undervisning i videregående skole.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke de problemer som kan oppstå ved at den tradisjonelle lektorutdanningen nå forkortes til et en 5-årig mastergrad, og at fremtidens lærere derved vil komme til å få en smalere fagkompetanse. Flertallet vil be departementet følge opp dette og nøye vurdere de konsekvenser dette kan få for fagtilbud og kvalitet i videregående skole.

Komiteen er for øvrig enig i at det er helt nødvendig med positive stimuleringsstiltak for å øke rekrutteringen av lærere til realfag og språkfag, og vil vektlegge universitetenes spesielle ansvar for å utforme praktisk-pedagogisk utdanning på en måte som motiverer flere med mastergrad til å kvalifisere seg for å bli lærere.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets tilrådingen.

Komiteen stiller seg positiv til forslaget om å innføre integrerte 5-årige lærerutdanninger på universitetene. Komiteen mener et slikt tilbud vil gi større muligheter for kopling av fag, fagdidaktikk og pedagogikk i lærerutdanningen på universitetet, og kan være et godt tilbud for de som tidlig bestemmer seg for å utdanne seg til lærere. Sammen med de disiplinbaserte bachelor- og mastergradene med praktisk-pedagogisk påbygningssår, vil det integrerte løpet gi et større mangfold i lærerutdanningene på universitetet.

2.12 Faglærerutdanning

Komiteen viser til at departementet går inn for å videreføre de 3-årige faglærerutdanningene som i dag. Det gjelder faglærerutdanning i musikk, dans og drama, faglærerutdanning i kroppsøving og faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk. I tillegg vil departementet videreføre den 4-årige faglærerutdanningen i praktiske og estetiske fag.

Komiteen slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at alle kommuner alene eller i samarbeid med andre kommuner skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge. Musikk- og kulturskolene samarbeider med grunnskolen om blant annet prosjekt Positivt skolemiljø og Den kulturelle skolesekken. Disse medlemmer viser til at L97 fastslår at skolen skal legge til rette for barn og unges egen deltakelse i kulturaktiviteter, og viser videre til at mange faglærere arbeider i musikk- og kulturskolene. Det bør derfor åpnes for forsøksprosjekter der deler av praksisen i faglærerutdanningen kan tas i musikk- og kulturskolene. På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette i gang prøveprosjekter der deler av praksisen i faglærerutdanningen kan tas i musikk- og kulturskolene."

2.13 Yrkesfaglærerutdanning

Opptak til den 3-årige yrkesfaglærerutdanningen bygger i dag på fag-/svennebrev eller annen fullført 3-årig yrkesutdanning på videregående nivå, minimum to års yrkespraksis og generell studiekompetanse eller tilsvarende realkompetanse.

I tillegg kan personer med yrkesfaglig bakgrunn, yrkesteori eller annen relevant høyere utdanning og erfaring fra arbeidslivet bli yrkesfaglærer ved å ta ett-årig praktisk-pedagogisk utdanning.

Komiteen understreker viktigheten av å styrke yrkesutdanningen i Norge.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er enig med departementet i at det er behov for å evaluere den 3-årige yrkesfaglærerutdanningen. Flertallet er enig i at den ettårige praktisk-pedagogiske utdanningen i yrkesfag blir videreført.

Flertallet vil understreke at den varslede evalueringen av yrkesfaglærerutdanningen ikke må stanse utviklingen av studietilbudet innenfor de gjenstående fagretningene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen understreker at det må åpnes for at elever som ønsker yrkesutdanning, tidlig må kunne velge en slik utdanningsretning og at utdanningen tydelig må vektlegge praktisk yrkesrettet undervisning og opplæring. Samarbeid med næringsliv om både undervisning og praksis/læreplasser må utvides og stipend/låneordninger forbedres for å sikre god rekruttering til yrkesfag. God yrkesfaglærerutdanning er derfor viktig.

På denne bakgrunn er disse medlemmer lite fornøyd med den behandlingen yrkesfaglærerutdanningen har fått i meldingen. Dette ble også påpekt av flere høringsinstanser. Disse medlemmer peker på at framlegget fra Regjeringen er svært tynt.

Disse medlemmer legger til grunn at tydelig kvalitetsheving innenfor yrkesfaglærerutdanningen også må gjennomføres, og at utdanningen som utgangspunkt også skal inn i det nye gradsystemet med 3+2 år.

Disse medlemmer legger til grunn at det foretas en forskningsbasert evaluering av nåværende 3-årig utdanning i egen sak og at en slik sak også omhandler forslag om fremtidig struktur og innhold som sikrer kvalitet i utdanningen og innpasser yrkesfaglærerutdanningen i den vedtatte strukturen for høyere utdanning. Disse medlemmer forutsetter at det legges frem egen melding om denne lærerutdanningen i 2003 og at bruk av realkompetanse vektlegges i en slik melding.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2003 legge frem egen sak om yrkesfaglærerutdanningen med vektlegging av realkompetanse."

2.14 Samiske utdanninger

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, slutter seg til departementets anbefalinger om at samisk inngår som ett av de obligatoriske fagene i samisk førskole- og allmennlærerutdanning, og at rammeplanene må sikre en fleksibel modell for organisering av samiske lærerutdanninger.

Flertallet vil videre påpeke det spesielle ansvaret som høyskolene i Bodø og Nord-Trøndelag har for henholdsvis lulesamisk og sørsamisk, og at samisk språk og kultur blir tilbudt i lærerutdanningene eller som videreutdanning ved disse høyskolene. Flertallet understreker at dette må følges opp med øremerkede økonomiske midler til disse undervisningstilbudene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen ønsker at samiske lærerutdanninger skal ha de samme obligatoriske fagene som den vanlige modellen, med unntak av at samisk skal ha et obligatorisk omfang på 30 studiepoeng. Disse medlemmer viser til de merknader og forslag som er fremmet i sammenheng med allmennlærerutdanningen, og forutsetter at denne modellen for obligatoriske fag også skal gjelde de samiske lærerutdanningene. Disse medlemmer forutsetter at 20 studiepoeng av obligatorisk norskopplæring i 3-årig bachelorutdanning brukes til samiske fagkombinasjoner. Videre bør de samiske lærerutdanningene innlemmes i gradstrukturen.

Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen vil gi Sametinget en viktig rolle i forbindelse med rammeplanene for de samiske lærerutdanningene. Sametinget har etter disse medlemmers syn ikke noen funksjon i det norske samfunnet annet enn som symbol for en liten folkegruppe, og bør derfor avskaffes. I et integreringsperspektiv bør ingen mennesker og etniske grupper forskjellsbehandles, og Sametinget er etter disse medlemmers oppfatning et uttrykk for en forskjellsbehandling. Sametinget skal derfor ikke ha noen innflytelse knyttet til fastsettingen av rammeplanene for de samiske lærerutdanningene.

Disse medlemmer vil gå imot Regjeringens forslag om å innføre en egen stipendordning for de som tar samisk førskolelærerutdanning. Dette er en forskjellsbehandling som tar utgangspunkt i studentenes etniske og kulturelle opphav, og som disse medlemmer tar avstand fra. Disse medlemmer viser til sin merknad om rekruttering.

2.15 Kompetanseutvikling

Komiteen understreker at kompetanseutvikling er en kontinuerlig prosess. Skal den forventede kvalitetsutvikling i lærerutdanning og hele det norske utdanningssystemet oppnås, må alle lærere sikres mulighet til videreutdanning og kompetanseutvikling, ikke minst gjelder dette innenfor området IKT.

Komiteen slutter seg til departementets tilråding og vil understreke behovet for å utvikle nye læringsformer og ta i bruk alle de muligheter til fleksibel læring og distribusjon av kunnskap på nye måter som informasjons- og kommunikasjonsteknologien åpner for.

Komiteen mener det bør være en ambisjon og et mål at alle lærerstudenter har tilgang på PC.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, merker seg at departementet anser det som viktig å utvikle mastergrader som bygger videre på tre- og fire-årige lærerutdanningsløp, og mener disse tilbudene må brukes aktivt til etter- og videreutdanningsformål. Slike påbygninger vil gi lærere en målrettet kompetanseheving. Flertallet mener det er viktig at disse studietilbudene tilpasses behovene til lærere som ønsker å etterutdanne seg, ved at det tilbys deltidsstudier, nettbaserte tilbud og lignende. Tilrettelegging for denne typen etterutdanning vil også kunne bidra til å redusere mangelen på lektorer i videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til meldingen som peker på at læreryrket er det viktigste kunnskapsyrket vi har, og at lærernes kompetanse er den mest avgjørende enkeltfaktoren for kvaliteten i skolen. Disse medlemmer vil også peke på at lærerne har en type arbeid som gjør jevnlig oppdatering nødvendig, både faglig og pedagogisk. Derfor mener disse medlemmer det er bekymringsfullt at tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer for 2000 viser at tallet på lærere i grunnskolen som har tatt faglig fordypning i prioriterte fag er gått tilbake, og at svært få lærere har hatt permisjon for å heve sin faglige kompetanse eller delta i hospiteringsordninger. Selv om etter- og videreutdanning i hovedsak er arbeidsgivers ansvar, mener disse medlemmer det er et nasjonalt ansvar å legge til rette for at lærerne skal få gode muligheter til å videreutvikle sin kompetanse. For å sikre en kontinuerlig kompetanseutvikling av lærerstaben, og samtidig en målrettet kompetanseheving innenfor bestemte områder der det er ekstra behov, mener disse medlemmer det er nødvendig at det utarbeides en forpliktende opptrappingsplan for etterutdanning av lærere.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for å styrke etterutdanningen av lærerne."

Disse medlemmer understreker at en slik opptrappingsplan for etterutdanning av lærere må følges opp med nødvendige midler i de ordinære budsjettbehandlingene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet merker seg at departementet tar sikte på å utvikle statens lærerkurs, og videreføre deler av oppgavene innenfor SOFF, Læringscenteret, universiteter og høyskoler. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å ha en

nasjonal koordinering av kompetanseutviklingen for lærere. Det gir mulighet for systematiske behovsanalyser, langsiktig planlegging og prioritering, og en samordning av etterutdanningstilbud.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen samle ansvaret for nasjonal planlegging og samordning av etterutdanningstilbud for lærere hos ett nasjonalt organ, for eksempel Læringscenteret."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen vil understreke at begrepet livslang læring innebærer en kontinuerlig kompetanseutvikling der arbeidstakerne stadig får utvidet og oppfrisket kunnskap. Det er svært viktig at det satses på kompetanseutvikling innenfor de fagfeltene hvor behovet for kompetanseutvikling er størst. Disse medlemmer viser til Regjeringens prioriteringer når det gjelder kompetanseutvikling innenfor fagene engelsk, matematikk, fransk, norsk med vekt på opplæring i lesing og skriving, fagdidaktikk og pedagogisk bruk av IKT, og slutter seg til dette. Disse medlemmer viser også til at det er stort behov for en kompetanseutvikling når det gjelder temaene atferdsvansker, mobbing, samarbeid skole/hjem, klasseledelse og konflikthåndtering. Disse medlemmer forutsetter at flest mulig lærere får et tilbud som omhandler disse temaene.

Disse medlemmer viser til at pedagogisk bruk av IKT skal innlemmes i all lærerutdanning, og støtter Regjeringens syn.

Disse medlemmer peker på at IKT også åpner muligheten for nyutvikling i hjem/skole-samarbeid og forutsetter at dette prøves ut, uten at dette erstatter et godt og likeverdig hjem/skole-samarbeid. Disse medlemmer minner om at IKT-utstyr ikke er tilgjengelig for alle foreldre.

Disse medlemmer forutsetter at informasjon om elevens opplæring og utvikling gjøres tilgjengelig for elever og foreldre.

IKT er et godt redskap til læring, og dette bør derfor utnyttes i langt større grad enn det som er tilfellet i dag. Tilgangen til IKT-utstyr har blitt bedre i mange kommuner, der skolen og næringslivet blant annet har gått sammen for å utnytte ressursene, gjennom at skolene får overta IKT-utstyr som næringslivet ikke lenger har bruk for. Likevel er mengde og kvalitet på IKT-utstyr langt fra tilfredsstillende. Som rik oljenasjon bør Norge etter disse medlemmers mening ha som mål å ha stor utbredelse av - og kvalitet på - IKT innenfor utdanningssektoren. Disse medlemmer vil videre vise til at innkjøp av IKT-utstyr til utdanningssektoren ikke trenger å belaste statsbudsjettet eller innenlandsøkonomien, dersom en foretar disse innkjøpene i utlandet og belaster utgiftene på et eget utenlandsbudsjett. En storstilet oppgradering av IKT-standard i norsk skole og i undervisningen av fremtidige

lærere kan på en slik måte gjennomføres uten at norsk økonomi får prisdrivende belastning. Disse medlemmer anser det nødvendig med en egen melding om bruk av IKT i utdanningssektoren. I en slik melding må også spørsmål knyttet til bruk av Internett - adgangsbegrensning og eventuell beskyttelse mot uheldig påvirkning - drøftes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag;

"Stortinget ber Regjeringen legge frem melding om IKT-bruk i utdanningssektoren."

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil opprette en egen videreutdanningsenhet i skoleledelse og støtter dette. Mange av de skolelederne som har daglig budsjett- og økonomiansvar i skolen i dag synes ikke å ha tilstrekkelig dokumentert kompetanse for å inneha ledende stillinger. Disse medlemmer mener derfor at en sånn utdanningsenhet kan bidra til å heve nivået på skolelederne og dermed kvaliteten og ressursutnyttelsen i skolen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det må legges til rette for at flere lærere får muligheten til å utvikle sin kompetanse. Det må legges opp konkrete etter- og videreutdanningsplaner for lærere som ønsker å videreutvikle sin kompetanse, i dialog mellom lærer og arbeidstaker. Det må legges til rette for fleksible permisjonsordninger for etterutdanning, og for støtte til livsopphold i studietiden. Videre er det viktig at høyskoler og universiteter utvikler gode etter- og videreutdanningstilbud tilpasset lærerne. Nettbaserte studier, deltidsstudier og lignende tilbud, vil gjøre det lettere å motivere lærere til å etterutdanne seg.

Disse medlemmer ser positivt på departementets satsing på etterutdanning av lærere i pedagogisk bruk av IKT gjennom prosjektet LærerIKT. Det er en stor utfordring å utvikle lærernes kompetanse på dette området, som er i rask utvikling, og som mange som i dag underviser i skolen ikke har fått kjennskap til gjennom sin grunnutdanning. Disse medlemmer mener at etterutdanning i IKT gjennom kursvirksomhet må følges opp med tiltak på hver enkelt skole, som sørger for at lærerne får ta i bruk og bli fortrolig med ny teknologi i skolehverdagen. Erfaringer fra de mange forsøksprosjektene som er igangsatt må systematiseres, slik at resten av skolene kan dra nytte av deres erfaringer.

2.16 Andre spørsmål

Komiteen viser til at komiteen i behandlingen av St.meld. nr. 32 (1998-1999) om videregående opplæring i oktober 1999, gjorde følgende vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen arbeide videre med styrking av rådgivningstjenesten og ber om snarlige framlegg til vedtak."

Komiteen mener etterutdanning av rådgivere er en naturlig del av denne styrkingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen viser til at rådgivnings- og veiledningstjenesten ikke er omtalt i meldingen. Disse medlemmer har registrert at det synes å være svært varierende kvalitet på rådgivnings- og veiledningstjenesten fra skole til skole. Denne tjenesten er av stor betydning da den skal gi elever både i ungdomsskolen og i den videregående opplæringen råd og opplysninger i forhold til videre utdanningsvalg. I høringsuttalelsen har blant annet YS påpekt at tjenesten er for dårlig og tilfeldig organisert i forhold til tjenestens betydning for de unge. Disse medlemmer har merket seg at det i en del andre land, deriblant Finland og Sverige, trengs flere års utdanning for å kunne inneha en funksjon som veileder/rådgiver. I Norge er det ikke krav til utdanning utover vanlig lærerutdanning. Disse medlemmer er av den oppfatning at tjenesten er svært viktig i arbeidet med å redusere antallet elever som avbryter skolegang og studier fordi de har valgt feil, og viser videre til at dette er svært kostbart for samfunnet. Med denne bakgrunn ønsker derfor disse medlemmer å be Regjeringen ta initiativ til at det utarbeides egne etterutdanningstilbud som kvalifiserer for rådgivning og veiledningsfunksjoner i skolen.

Disse medlemmer forutsetter god kontakt mellom rådgivning for grunnopplæringen, rådgivning for videregående skole og Aetat for å sikre en kvalitetsmessig god oppfølging av elevene gjennom utdanningsløpet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide eget etterutdanningstilbud som kvalifiserer til veiledningsfunksjoner i skolen."

Når det gjelder økonomiske og administrative konsekvenser, viser disse medlemmer til vedtak i Innst. S. nr. 337 (2000-2001) om Kvalitetsreformen.

Disse medlemmer understreker at det må sikres ressurstildeling til institusjoner innenfor høyere utdanning som ivaretar målsetningen med Kvalitetsreformen.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens påpeking om større vekt på overordnede rammeplaner og større selvstendighet for utdanningsinstitusjonene vil sikre større handlingsrom. Et slikt handlingsrom kan gi bedre ressursutnyttelse. Disse medlemmer viser til sine merknader i Innst. O. nr. 58 (2001-2002) angående Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) om universiteter og høyskoler:

"Disse medlemmer understreker at det må tilføres nødvendige midler for å gjennomføre kvalitetsreformen også i 2003 og 2004. Kjøp av nødvendig utstyr og tjenester kan finansieres ved bruk av avkastning fra statens formue plassert i utlandet. Det er en klar forutset-

ning at slik bruk av midler favner utstyr og tjenester til bruk både nasjonalt og internasjonalt."

Disse medlemmer viser også til fremtidig finansieringssystem for institusjoner innenfor høyere utdanning, og peker på at studentbasert finansiering (statlige penger som følger studenten) må utgjøre basis i en slik finansieringsmodell.

Disse medlemmer viser til at pasientbasert finansiering nå utgjør 60 pst. av sykehusenes inntekter. Når et prinsipp om at statlige penger følger pasienten nå er akseptert og tatt i bruk, understreker disse medlemmer at en slik ordning også kan overføres til undervisningssektoren.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen sørge for at barnehage- og skoleeiere får tilbud om samarbeid med lærerutdanningsinstitusjonene om veiledning av nyutdannede lærere, med sikte på at alle nyutdannede lærere kan tilbys et slikt opplegg innen 2004.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for å styrke etterutdanningen av lærerne.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen samle og systematisere erfaringene fra ulike forsøksprosjekter for å øke rekrutteringen av studenter med minoritetsspråklig bakgrunn, slik at disse tiltakene kan bygges ut til å omfatte flere av lærerutdanningsinstitusjonene.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen følge opp forsøkene med skolekontrakter i praksisopplæringen, med sikte på å gjøre dette til hovedmodellen for praksisopplæringen.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sette i gang prøveprosjekter der deler av praksisen i faglærerutdanningen kan tas i musikk- og kulturskolene.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen samle ansvaret for nasjonal planlegging og samordning av etterutdanningstilbud for lærere hos ett nasjonalt organ, for eksempel Læringssenteret.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen tilrettelegge lærerutdanningen i tråd med det nye gradsystemet, slik at bachelorutdanning gir kompetanse til å undervise i 1.-4. klassesertrinn og at mastergrad gir kompetanse til å undervise i alle klassesertrinn.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at institusjoner som utdanner lærere gjennom avtaler etablerer samarbeid med et nødvendig antall barnehager og skoler for å sikre god praksis for studentene gjennom utdanningen i henhold til kriterier gitt av NOKU.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en ordning med sertifisering av lærere etter et års arbeid som lærer fra avsluttet lærerutdanning i henhold til kriterier gitt av NOKU.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget en forskningsbasert evaluering av omleggingen av lærerutdanningen.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen ved neste revisjon av opplæringsloven foreta nødvendige endringer i § 9 og § 10 for å fjerne den såkalte kompetanseforskriften.

Forslag 12

1. Gjeldende forskrift om dimensjonering av lærerutdanningen oppheves.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at det innføres en innsatsstyrt finansiering også innen høyere utdanning.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag til endringer slik at også avdrag på studielån blir skattemessig fradragsberettiget på lik linje med renter.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen innrette lærerutdanningen slik at det i undervisningens tre første år gjennomføres obligatorisk undervisning med 180 studiepoeng inndelt som følger: pedagogikk 30, ledelse 30, norsk 35, matematikk 35, grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring 20 og KRL 30 studiepoeng.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2003 legge frem egen sak om yrkesfaglærerutdanningen med vektlegging av realkompetanse.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen legge frem melding om IKT-bruk i utdanningssektoren.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen utarbeide eget etterutdanningstilbud som kvalifiserer til veiledningsfunksjoner i skolen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 18*

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at lærerutdanningsinstitusjonene etablerer et fast samarbeid med de spesialpedagogiske kompetansesentrene, for å styrke kompetansen på grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring.

Forslag 19

De obligatoriske fagene i allmennlærerutdanningen skal være pedagogikk med 60 studiepoeng, matematikk med 30 studiepoeng og norsk med 30 studiepoeng.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

De obligatoriske fagene i allmennlærerutdanningen skal være pedagogikk, norsk og matematikk med 30 studiepoeng hver, kristendoms-, religions- og livssynskunnskap med 20 studiepoeng, og emnet grunnleggende lese-, skrive- og matematikkopplæring med 10 studiepoeng.

II

St.meld. nr. 16 (2001-2002) - om Kvalitetsreformen. Om ny lærerutdanning. Mangfoldig - krevende - relevant, - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 13. juni 2002

Rolf Reikvam
leder

Søren Fredrik Voie
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær